

Kalkogének

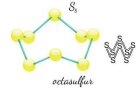
Kén, szelén, tellúr, polónium

1

1

A kén fizikai tulajdonságai

- EN elég kicsi, méret elég nagy
  - Csak σ -kötések, 8-atomos gyűrű
- Sárga színű, szilárd, három allotróp módosulata van
  - Rombos kén (α -módosulat) $95,5^\circ\text{C}$ alatt
  - Monoklin kén (β -módosulat) e felett
  - Amorf kén
    - hirtelen lehűtött, gumyszerű anyag
- Vízben nem, apoláris oldószerekben jól oldódik
  - pl. CS_2 , toluol
- Oxidációs száma ált: -2; 0; +2; +4; +6

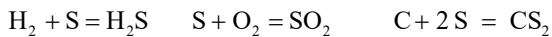
Kísérlet: Kén hevítése

2

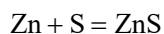
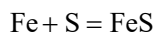
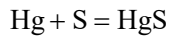
2

A kén kémiai tulajdonságai

- A nemfémek jelentős részével egyesül

- Fémekkel, fémfémekkel szulfidokká egyesül
  - Fe, Zn heves reakció, tűztűnemény
  - Hg-nyal is megfelelő körülmények között (eltört lázmérők mítosza)

3

3

A kén előfordulása, felhasználása

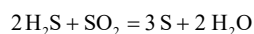
- Elemi állapotban vulkanikus területeken
- Vegyületei gyakoriak (szulfidos ércek)
  - pirit: FeS_2 ; galenit: PbS ; szfalerit: ZnS
  - gipsz: $\text{CaSO}_4 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$; keserűsó: $\text{MgSO}_4 \cdot 7\text{H}_2\text{O}$
- Kénsavgyártás, gumigyártás
- Növényvédőszer (mészkenél)
- Gyógyászatban
  - bőrbetegségek kezelése, korpásodás ellen
- Az élő szervezet fontos eleme, fehérjealkotó

4

4

A kén előállítása

- Laborban: szulfidos oxidációval

- Iparban:

- Bányászat
- Ásványi szenek kéntartalmát nyerik ki

5

5

A szelén

- Több allotróp módosulata van:
  - Vörös szelén: kénhez hasonló 8-atomos gyűrű
  - Szürke szelén: fémes jellegű, félvezető tulajdonságú
- Kénhez hasonló reakciói vannak
- A szervezetben fontos nyomelem

6

6

A tellúr

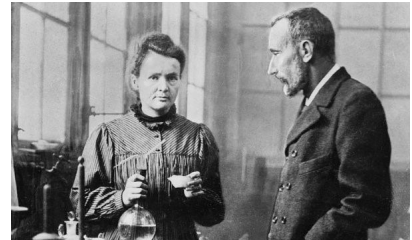
- Csak fémes módosulata ismert
- Kitűnő ötvözőanyag
  - Növeli a korrózióállóságot
- Ritka elem
  - Müller Ferenc (1782) fedezte fel aranyérc kisérijeként

7

A polónium

- Madame Curie állította elő, fedezte fel (1898) és nevezte el hazájáról Lengyelországról
- Radioaktív ritkafém, az uránércben fordul elő

8